

TELEGRAFUL ROMAN.

Nr. 16. ANUL XIII.

Sabiu, in 25 Febr. (9 Mart.) 1865.

Telegrafulu este de doua ori pe septeman: joi'a si Dumineca. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la espeditura joi'ei pe afara la c. r. poste, cu bani gat'a prin scrisori francate, adresate catre espeditura. Pretiulu prenumeratiunei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. ear' pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

tru provinciele din Monarchia pe unu an 8 fl. era pe o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri straine pe anu 12 pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru inteia ora cu 7. cr. sirulu cu litero mici, pentru a dou'a ora cu 5 1/2 cr. si pentru a trei'a repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Dotarea preotimei serbesci.

(Continuare si capetu din nr. 14 si 15.)

Alu doilea principiu adoptatu de congressu in caus'a dotarei preotimei este: conservarea sessiunilor de pamentu in natura, seu cu alte cuvinte: pastrarea aceluor realitati, ce preotimea le are deja in mana. Motivele, ce au condusu pre congressulu aici, se paru a fi fostu trei: unulu pastrarea unui dreptu vechiu, altulu fiindca pamentulu este possessiunea cea mai sigura, carea nu e asi'a espusa schimbârilor tempului, carea totdeun'a reprezenta pretiu de bani, ba alu carei pretiu cresce in proportiune egala cu immultirea populatiunei si cu propasirea ei in cultura; in fine alu treilea motivu se pare a fi fostu acel'a, ca sa nu se incarce comunele cu sarcini si contribuii noue, ceace aru fi fostu de ne'ncungiurata lipsa atunci, candu s'aru fi hotaritu a se face dotarea preotimei in bani gat'a. Tote aceste motive suntu demne de considerare si din partea nostra, caci si preotimea romana cea atatu de lipsita se ocupa tocmai in tempurile acestea de reforme in tote partile adeseori cu venturarea intrebarei, ca la casu de dotare ce aru fi mai bine a cere si respective a priimi: bani ori pamentu? Raspunsulu e usioru: ce se pote mai cu inlesnire! Si acest'a in cele mai multe comune, si romanesci, si serbesci, de siguru va fi pamentulu.

In fine a hotaritu congressulu a relui, a deca a rescumpera, a rebonifica stol'a prin introducerea de lefi fixe anumite, classificate pentru capelani, parochi si protopopi. Cea mai mica lefa pentru unu parochu aru fi 400 f. v. a. pe anu. Cele pentru capelani si protopresbiteri nu ne suntu cunoscute. (A se vede pentru completare: Mai nou.) Acesta mesura se recomanda, ba devine trebuinciosa prin impregiurarea aceea, ca stol'a seu venitul din epitrachila este in scadere necontenita. Preotimea romana, de siguru inca mai multu decatu cea serbesca, patimesce de acesta scadere in modulu celu mai simtibilu; caci pecandu stol'a scade si se impu'tinez a, pe atunci functiunile, datorintiele si trebuintiele preotimei se'mmultiescu pe di ce merge. La acest'a in sa se mai adauge— celu putinu prin Transsilvani'a— si acelu reu, ca si taxele acelea ne'nsemnate nu se dau preotiloru regulatu, ci adeseori numai dupa septemâni, luni seu ani, ba nu arareori remanu pentru totdeun'a nerespuse. De aceea reluarea unei stole neregulate si nesigure prin lefi fixe, fara 'ndoiel'a este o propasire in administrarea bisericeii.

Anu percursu aceste intrebâri inadinsu, pentruca mâne poimane si biserica nostra romanésca va trebui sa iee la pertractare caus'a cea momentosa a dotarei preotimei. Chiaru si in sinodulu anului 1864. se facusera propuneri in privint'a acest'a, si numai neoportunitatea tempului de atunci, candu biserica 'ntréga erá in acceptare incordata la 'ncuviintiarea mitropoliei, a fostu motivulu, de sinodulu— pelanga tota urgentia causei— nu o-a luat atunci la pertractare. Ceeace in sa atunci nu s'a facutu, se va face fara 'ndoiel'a la celu mai da aprópe Sinodu alu bisericeii nostre române, si asi'a amu credutu, ca nu va fi fara folosu, a aminti procederea congressulu serbescu in acesta cauza si astfelu a ne luá si noi ansa si materia de cugetatu la referintiele nostre proprie. Caci despre aceea credemu ca nu mai pote fi 'ndoiel'a, ca din organisarea administrativa a bisericeii nostre dotarea preotimei face o parte forte 'nsemnata. Una poporu crestinescu civilisatu, care si-aru neglige preotimea, aru neglige venitoriulu seu, s'aru neglige insusi pre sine.

Dela Congressulu serbescu.

Dela acestu corpu, ale cãrui pertractari parte mare ne atingu si pre noi de aprópe, comunicamu dupa „Wiener Ztg.“ urmatorele, de-si cam tardu, totusi interesante.

In siedint'a 3. a congressulu referéza Dr. Hádzic despre activitatea comitetulu, ce fusese insarcinatu cu elaborarea propositiuniloru pentru congressu. Din referad'a acest'a accentuamu atát'a, ca comitetulu a preconsultatu cu diligentia partea ce se cuvine Româniloru din fondurile nationale si a tiparitu in privint'a acest'a unu memorandu pretiosu, elaboratu de secretarulu nationalu Dr. Raic.

Parochulu Zivkovic referéza despre opiniunile comitetulu in privint'a reduceri si dotarei preotiloru. Dorint'a comitetulu, de a se crea unu cleru luminatu, i-a impusu cá o necessitate, a face reductiuni, a relui (a despagubi) birulu si stol'a, si astfelu a pregati pentru preotimea mirenesca o positiune mai buna pe venitoriu.

La desbaterea generala mai participa Prot. Milutinovic; Dr. Miletic apostroféza trebuint'a de a statori drepturi fundamentale, prin cari sa se reguleze referintiele intre biserica si statu; toldeodata trage atentiuinea casei asupr'a trebuintiei celei mari de a se infiintia in Neoplant'a o academia specifica serbesca, in fine propune a se constitui doue comitete, din care unulu sa consulte asupr'a trebuintieloru materiale, ear celalaltu asupr'a celoru spirituale ale natiunei serbesci. Propunerea acest'a se sprijinesce de mai multi, ear de alta parte se aduce alta propunere, cá adica sa se formeze numai unu singuru comitetu cu mai multe sectiuni. In fine in sa nu se priimesce nici un'a nici alt'a, ci propunerea comissarulu, cá de ore ce propositiunile acestea ale comiteteloru prejudeca dreptulu fiacãrui membru de a face si elu insusi propuneri, si fiindca mai departe se pote 'ntempla si aceea, cá congressulu o propositiune elaborata de comitetu cu multa diligentia si in tempu mai indelungatu sa nu o priimesca: pentru aceea sa se formeze unu comitetu mai mare, cãrui'a sa se predee spre consultare atatu propositiunile priimate pân'acum, catu si acelea, ce se voru priimi de aici inainte.

Dintr'o corespundintia de mai tardu aflamu, ca congressulu in cestiunea dotarei preotimei au hotaritu pentru unu parochu (afara de sessionile de pamentu) dotarea fixa in summ'a minimala de 400 f. v. a. Intr'un'a din siedintiele din urma erá sa se aléga unu comitetu anumitu pentru intielegerea cu Români; alegerea in sa remase pe josu, de ore ce congressulu dorí sa cunósca mai antaiu cerintiele Româniloru mai de aprópe.

Dupa scirile cele mai noue, si anume dupa o corespundintia a lui „Wanderer“, siedint'a din 20 Febr. c. n. „a fostu forte sgomotosa; caci la ordinea dilei erá desbaterea a supr'a cerintieloru Româniloru. Fiindca acest'a nu venisera la siedintia, Comissarulu c. r. generalulu Philippovic propuse, a se trimite din partea congressulu o deputatiune, carea sa recuire pre Români a veni la siedintia. Propunerea acest'a produse o neplacere, ce diferia prea multu de tinut'a de pân'acum a congressulu. Deputatul Cernojevic se redica si dise: Ceru Serbiei ceva dela Români? Ba! ci Români au lipsa de poporu serbescu. Voiu vede eu, cine va cuezá sa invite pre Români!“ La aceste cuvinte urmara acclamatiuni sgomotose, in care irupsera si deputatii militari ai congressulu, si astfelu cadia de tota propunerea comissarulu regimulu. „Dupa acestu evenimentu, incheia „Wanderer“, e forte neprobabilu, ca aru face Serbiei Româniloru vreo concessiune essentiala.

Vomu reveni asupr'a acestui obiectu; deocamdata in sa acceptamu constatarea lucrulu, pentruca o portare atatu de pripita din partea unui congressu ni se pare prea neprobabila.

Precuventarea la istoria lui Iuliu Cesare de Imperatulu Napoleonu.

Din vieti'a lui Iuliu Cesare, scrisa de Imperatulu Napoleonu s'a publicatu precuventarea, carea o producemu si noi in cele urmatore:

Adeverulu istoricu sa nu fia mai patinu santitu, cá religiuena. Déca invetiaturile credintiei radica sufletele nóstre preste interesele lumei acestei'a, atunci invetiaturile istoriei insufla din partele amóre cátra frumosu si dreptu, precum ura cátra aceea, ce se pune in caleá propastrei umanitáti. Pentruca sa fia folositoare, pretindu invetiaturile aceste unele conditiuni. Faptele trebuie enarate cu acuratetia stricta, schimbárele politice si sociale trebuie analizate dupa filosofia, si atractiunea cea picanta a intemplárilor singuratice din viétia barbatiloru publicitáti, nu trebuie sa detrage atentiunea dela rolulu loru politicu, nici sa fáca a se uitá missiunea loru providentiala.

Prea de multe ori ne presentéza scriitoriulu fasele diferite ale istoriei cá pe nisce eveneminte spontane, fára de a cautá originea loru naturala in faptele de mai nainte, elu se aseména atunci cu pictorele, carele reproduce numai singurátáti din natura si are inaintea ochiloru numai efectulu piccorescu, fára de a poté pune in icón'a s'a o reproducere científica. Istoriculu trebuie sa fia mai multu decâtu unu pictoru; intogmai geologulu, care esplica fenomenii globulu pamentescu, trebuie sa afle secretele, cari schimba si permuta societátile.

Cari mijlóce suntu insa la dispositiunea istoriculu? Elu trebuie sa urmeze regulele logice. Mai întâiu sa avemu covingerea, ca unu efectu mare radima totdeun'a pe o cauza mare si nici odata pre un'a mica; cu alte cuvinte: o intemplare neinsemnata nu duce nici odata la rezultate de insemnate, afara déca au existatu mai inainte o cauza, care concedeá, cá prin o impregiurare usióra sa se produca unu rezultatu mare. Scantei'a causéza numai atunci focu infricosiatu, candu cade pro materii aprindiációse gramadite la olalta. Montesquieu afirma asertiunea acést'a in modulu urmatoriu: „Nu noroculu domineza lumea . . . Suntu cause generali morale si materiale, cari se vedu lucrandu in ori ce monarchia, cari o radica, sustinu si o surpá; tóte intemplárele depindu dela cause si déca ruinéza pre statu intemplarea unei batalii, asiá dara o cauza speciala, atunci caus'a speciala care au datu ansa la ruinulu unui statu, in urm'a unei singure batalii, trebuie sa fia avutu de temeiú o alta cauza generala; cu unu cumentu cursulu principale rupe dupa sine tóte intemplárele speciale.“¹⁾

Déca Romanii au reesítu, mii de ani, din esaminele cele mai aspre si din periculiú cei mai mari triumfatori, acést'a au avutu de a multiamí unei asemenea cause generali, carea ii facea invingatori de inimizii loru si in urm'a cárei perderele bataliiloru si nenorocirile partiale nu potura trage dupa sine ruinulu statulu. Déca Romanii, cari au fostu datu lumii dovedi, ca suntu unu poporu constitutoriu si care scie a fi mare prin libertate, dela Cesare incóce, paru a cadé orbesce in servitute, caus'a e de a se cautá in un'a cauza generala, carea impedecá republic'a in unu modu ingrozitoru, de a se reintórce la chiaritatea institutiuniloru sele de mainainte; recerintiele si interesele unei societáti, ce se afla in procesulu firei sale mai departe, pretindeau spre indestulirea loru alte mijlóce. Precum ne arata logic'a in impregiurári memorabile imperiós'a necesitate a existintiei sele, asiá trebuie sa vedemu in durarea indelungata a unei institutiuni documentarea bunátietei sele si in influentia nedisputabila a unui barbatu asupr'a secululu seu, documentarea geniulu seu.

Problem'a este dar in cercetarea elementulu de viétia, carele au datu institutiunei puterea, si in cercetarea ideei prevalente, carea au motivatu activitatea unui barbatu. Déca urmámu noi regulele acestea; vomu evitá ratacirile acelorú istorici, carii aduna faptele din seculii trecuti, fára de ale asiédiá dupa insemnatarea loru filosofica; carii in modulu acést'a inaltia ce este de defaimatu si lasa in umbra, ce trebuie pusu la lumina. Nu analis'a minutiósa a organizatiunei romane ne va pune in stare de a cuprinde durabilitatea unui imperiu atátu de mare, ci o esaminare profunda a spiritulu institutiuniloru sele; asemenea nu ne va descoperi enararea faptelor celoru mai mici a unui barbatu mare, intrandu in tóte detaliurile, secretulu prevalentiei sele, ci mai cu séma va resultá acést'a din atent'a cercetare a motiveloru, cari au cerutu procederea sea.

Déca fapte extraordinari dovedescu unu spiritu escelentu, venimu in cea mai mare contradicere cu mintea sanetósa, adscriindu-i noi tóte patimile si tóte simticiunnele unei mediocritáti. Si ce aru fi mai falsu, cá nerecunóscerea distinctiunei astorafelu de fíntie privilegiate, cari aparu din candu in candu in istoria cá nisce lumini, ce au missiunea de a rasipi intunereculu epoeci loru si de a lumina viitoriulu. De altmintrea denegarea unei astfelu de distinctiuni aru fi o vatemare a omenimeii, crediendu-o capace, de a se multiamí pe tempu mai indelungatu cu o domnire, carea n'aru fi basata, nici pe o

¹⁾ Montesquieu, marimea si caderea Romaniloru, XVII

marime adeverata, dar nici pe folosu nedisputabilu. Sa fimu logici; atunci vomu fi si drepti.

Prea multoru istorici le e mai usioru a degradá pe ómenii geniali, decâtu a se radicá prin entusiasmu nobilu la inaltúmea loru si decâtu a intrá in planurile loru cele puternice. Asiá de esemplu, cá sa vorbimu de Cesare, in locu de a ni se aretá Rom'a sfásiata de resbóie civile, corupta de averi, calcandu in pícióre institutiunile ei cele vechi, amenintata de popóre potinte, de Galli, Germani si Parthi, carea nu mai poté sa existe fára de o poté centrala mai tare, mai stabila si mai drépta; in locu de a ni se infatásiá acést'a icóna fidela a adeverulu, ne arata pre unu Cesare, carele inca cá june tinde dupa potestatea suprema. Déca se opune lui Sull'a déca e in neintielegere cu Cicerone, déca se unesce cu Pompeiu, aceste tóte suntu numai resultatulu acelei circumspectiuni astute, carea afla tóte, spre a-si pune tóte in servitulu seu; déca se arunca asupr'a Galliei, este numai, cá prin de pradare sa se inavutiésca²⁾ séu cá sa-si castige soldati supusi pentru planurile séle; déca percurge marea, spre a aduce vulturii románi in o tíera necunoscuta, a cárei cucerire i asigura castigarea Galliei,³⁾ atunci acést'a o face pentru margelele, care are sa le afle in mările britice.⁴⁾ Déca dupa invingerea inimiziloru celoru infricosiati ai Italiei dincolo de Alpi, cugeta la o campania contr'a Parthiloru pentru resbunarea lui Crassu, dicu unii istorici, ca naturelulu seu cerea cá sa fia activu, si ca in campania elu trupesce totdeun'a erá mai sanatosu⁵⁾; déca elu primea dela senatu cu multiamita o cununa de lauri si o portá cu mandria, acést'a o faceá cá sa-si acopere plesiugitatea lui; déca au fostu ucisu de cei cari au priimitu dela elu binefaceri in abundantia, acést'a s'au intemplatú, pentruca elu vrea sa se fáca rege; cá candu elu atátu pentru contemporanii sei cátu si pentru posteritate n'aru fi fostu mai mare decâtu toti regii. Dela Suetoniú si Plutarchu incóce le place ómeniloru a esplicá lucrurile cele mai nobile in modulu celu mai minutiosu. Dar din ce se póte cunósce marimea unui barbatu? Din dominarea ideiloru lui, candu principiile lui si sistemulu lui triumféza si dupa mórtea seu caderea lui. Pentruca in adeveru, nu este criteriulu unui geniu, candu elu duréza si dincolo de nimic'a si dominarea lui se estinde preste generatiuni viitóre? Cesare dispare, dara influenti'a lui e mai cu poté, decâtu candu erá in viétia; Cicerone, contrariulu lui, este silitu a eschiamá:

„Tóte faptele lui Cesare, scrierile lui, cuvintele lui, promissiunile lui, ideile lui au mai multa putere dupa mórte, cá pâna candu erá in viétia“⁶⁾.

Seculi intregi au fostu de ajunsu, a díce lumei, acést'a séu aceea au fostu voi'a lui Cesare, spre a aduce lumea la ascultare.

Cele de pâna aci arata din destulu scopulu, care l'amu ayutu in vedere la compunerea acestei istorii. Scopulu acést'a este documentarea, ca provedinti'a candu creaza barbatú cá Cesare, Carolu celu mare si Napoleonu, o face, cá sa arate popóreloru calea, care sa o urmeze, cá sa sigileze cu geniulu loru o era nóua si cá in vreocati-va ani sa seversiasea lucruri de sute de ani. Fericite popórele, care i intielegu si le urméza. Nefericite preste acele, care nu-i cunoscú si-i combatu. Ele facu cá Iudeii, ele crucifigu pe Messi'a loru.

Ele suntu órbe si demne de pedépsa; órbe, pentruca nu intielegu, ca tóte opintirile loru nu suntu in stare de a impedecá trimfulu definitivu alu binelui; demne de pedépsa, pentruca ele numai amana progressulu si impedeca aplicatiunea lui cea rapede si fructifera. In adeveru nici uciderea lui Cesare, nici prinsórea in St. Elen'a n'au potutu nimici cu totulu dóue lucruri devenite populare, ce au fostu resturnate prin o legatura, ascunsa sub masc'a libertátiei. Brutu au strapusu Rom'a prin mórtea lui Cesare in fatalitátile unui resboiu civile; elu n'au impedecatu imperiulu lui Augustu, au facutu insa pe Nerone si Caligul'a posibilu.

Ostracismulu lui Napoleonu conjuratu de Europ'a n'au impedecatu reinvierea imperialismulu, dar suntemu inca departe de deslegarea cestiuiloru celoru mari, de liniscirea pasiuniloru, de multiamirea legitima, ce o dedú popóreloru imperialismulu celu d'antáiu. Asiá se adeveresce si acum in tóte dilele dela 1815 incóce proroci'a prinsulu din St. Elen'a: „Câte lupte, cátu sange si cáti ani voru mai fi de lipsa spre realisarea binelui, care l'amu vrutu eu pentru omenime.“⁷⁾

²⁾ Suetoniú, Cæsar XXI.

³⁾ Cesare decise a merge in Britani'a, ale cárei popóre mai in tóte resbóiele au datu ajutoriu Galliloru (Caesaro de bello gallico IV, XX.)

⁴⁾ Suetoniú, Cæsar XLVII.

⁵⁾ Appianu, resbóiele civile I, CX, 326 editiunea de Schweighäuser.

⁶⁾ Cicero, Epistolae ad Atticum XIV, X.

⁷⁾ In adeveru, câte agitátiuni, resbóie civile si revolútiuni nu s'au intempratu in Europ'a dela 1815 incóce! In Franci'a, Spani'a, Itali'a, Poloni'a, Belgiu, Ungari'a, Greci'a, Germani'a!

Audim, ca Reverendissimul d. Canonicu Ioann Negrutiu alias Fekete aru fi denumitu Episcopu in dieces'a gr. cath. a Gherlei.

Bodiovicu, in graniti'a militara româna. Iertati-ne ca prea tardiu revenim in publicu cu acést'a, — in sa totu sperâmu ca vomu fi priimiti cá si cei din a 11-a óra. Bucuri'a pentru redobandirea mitropoliei, si denumirea Escellentiei Sele P. Episcopu Andreiu Baronu de Siagun'a de Archiepiscopu si Mitropolitu au datu indemn comunei Bodiovicene a aduce in modulu celu mai serbatorescu Maiestatei Sele fii-sc'a multiamire pentru acestu actu solenelu si plinu de indurare, care in 13/25 Februaru la 6 óre s'au manifestatu in urmatoriulu tipu: Dupa ce s'au facutu rogaciuni de multiamita in biseric'a parochiala, totu orasielulu a fostu illuminatu, eara poporimea locala, insotita mai de toti Români din cerculu Almajanu au purcesu cu nenumerate facile dinaintea casarmei imperatesci, asceptandu-i acolo d. Capitanu si comandante alu companiei Franciscu de Gunzy incungiuratu de Domni ofi-cieri si suboficieri, unde d. Parochu Georgiu Dimitreviciu prin o cuventare amesurata esprimâ multiamirea intima in numele toturoru Româniloru din cerculu Almajanu Maiestatii Sele pré bunului nostru monarchu, pentru acést'a binefacere parintésca, si dupa ce totu poporul românu si-au aretatu simtiemintele sale prin imnute vivate pentru Maiestatea Sea Imperatulu si pentru Escellentia Sea P. Andreiu Baronu de Siagun'a, rogâ nomitul d. Capitanu sa binevoiesca, multiamita Româniloru din cerculu Almajanu a o impartasi treptatu pâna la sacratulu tronul alu Maiestatii Sele Imperatulu.

In fine multiamita publica si d. Antiste comunalu, Epi-tropu si negotiatoriu Ioann Mileticiu, carele au fostu conducatorulu acestei manifestatiuni de pietate bisericésca si natu-nala, si carele au adusu jertsele cele mai mari pentru acestu conductu.

N. B.

Din Berecseu (lânga Timisiór'a) ni se scrie cu da-tulu 17/29 Ian. — a dóu'a óra, cáci corespundinti'a d'antâiu nu o-amu priimitu, — ca Domnec'a aceea a fostu pentru lo-cuitorii comunei un'a din cele mai stralucite serbatori, tinen-du-se chiamarea santului Duchu si facendu-se serbinti roga-ciuni cátra Domnedieu, pentru scump'a sanatate si pacinie'a domnia a pré-gratosului nostru Imperatu si Rege Fran-ciscu Iosifu I., cáci s'au induratu a intinde inalt'a sea mila si asupr'a apesatului poporu românu, si a restituitu Mi-tropoli'a romana, de carea fuseramu lipsiti mai ga'ta dóue se-cule. La S. Liturgiá si sub ss. daruri mai antâiu s'au ro-stitu rogaciuni, prin Preotii locali V. Murgu, Andreiu Clecanu si Ioann Carnicianu — pentru gratiosulu Imperatu si Rege; a-poi pentru Escellentia Sea P. Andreiu Baronu de Siagun'a, de curendu denumitul Archiepiscopu si Mitropolitu alu to-turoru Româniloru greco-orientali din Transsilvani'a, Banatu si Ungari'a; — la a câroru amintire resunau treascurile pe a-fara. Cátra capetulu S. Liturgií Par. Andreiu Clecanu a tinutu o cuventare bine nimerita cátra numerosii credinciosi, ce erau fatia in biseric'a, spunendu-le insemnatatea si cuprinsulu serbatórei, si dandu-le sperantie de unu venitoriu mai bunu in urmarea devenirei nóstre subt unu capu alu bisericei nóstre resaritene române. — In fine scolarii din coru au intonatu imnulu po-pularu. Totu in acést'a di memorabila sér'a pe la 6 óre, e-levii cu docentele Petru Andreiu mergendu in susu si'n josu pe stratele comunei, cu stégulu imperatescu si natunalu, fiindu luminat stratele comunei de lumini aprinse in ferestre, au cantatu: „Descéptate Române“ si alte cantári natunale intre bubuitulu tréscuriloru. Dupa 7 óre on. preoti cu mai multi civili se dusera la cas'a comunala, unde D. Notariu localu Petru Tibad cá barbatu inteliginte si patriotu bunu a facutu o cina stralucita, si voindu a luá parte si de astedata, cá si cu alte ocazioni binevenite, la bucuri'a Româniloru, cu ochil plinu de lacrimi, a rostitu o cuventare petrundiatóre, urandu prea-gratosului nostru Imperatu si Rege Franciscu Iosifu I., Escel-lentiei Sele Archiepiscopului si Mitropolitului Româniloru re-sariteni, Andreiu Baronu de Siagun'a, patriei si toturoru bar-batiloru de incredere ai Româniloru ortodoxi.

Vien'n'a 14 Februaru.

(Continuare si capetu din nr. din urma.)

Cu totulu altmintrea se are lucrulu luat din punctu de vedere politicu.

Din estu punctu de vedere privita portarea opusetiunei, ea nici decum nu se póte justificá; cáci judecandu dupa sem-nele eii de pâna acum, in asta privintia ea e: ultragermana, ultracentralista, dualista si chiaru si inconsecuente in actiunile sale.

Portarea opusetiunei e mai antâiu ultragermana; cáci e constatatu pédeplinu, ca ea graviteza spre Germani'a,

si ca corifeiloru ei li-aru stá intr'unu nimicu, fára vre-unu respectu la compusetiunea imperiului din atâtea tieri autonóme cu diferite popóre si institutiuni, a le trantí pe acestea dintr'o data in Frankfurt. Acést'a se vede apriatu din nenu-merate anteacte ale acelor'a, si cu deosebire din portarea ablegatiloru Austriei in an. 1848 la diet'a germana din Frank-furt, a Dr. Giskr'a si Dr. Kaisersfeld, carii ambii inca atunci, in audiulu lumci, se pronunsiara pentru unirea tieriloru austriace slavo-germane cu Germani'a. Dar si de atunci in-cóce o dovedira ei acést'a de repetite ori, si cu deosebire la desbaterile din sessiunea trecuta a casei ablegatiloru asupr'a Schleswig—Holsteinului si a confederatiu-nei germane, candu pledara cu totii cu o insufletire en-tusiastica in interessulu acelor'a, respective in interessulu prin-cipiului natunalu germanu, in contr'a Transsilvaneniloru si a Cechiloru, carii, redímati pe compusetiunea cea poliglóta a monarchiei si pe autonómia tieriloru singuraticé garantata prin deosebite legi fundamentale de statu, precum si pe diferenti'a cea mare a natunalitatiloru conlocuito-re, afirmau, ca noi sa ne vedemu mai bine de nevoile nóstre de a casa, si sa nu ne amestecâmu in trebile bundului germanu si ale Schleswig—Holsteinului. Ba aceea si nesuntia a opusetiunei se póte vede in fine chiaru si din desbaterile asupr'a adresei in sessiunea presinte a senatului imperialu. Candu cu ocaziunea acést'a bohemulu Ciuper reflectá: „ca nu afara, ci inlauntru monarchiei trebuie cautata tari'a Austriei, si anumitu in im-plinirea dorintieloru popóreloru sale“ — i response referintele Giskr'a depre tribuna: „ca aceea, ce díse Ciuper, e „nur ein Nationalitäts—Schwindel“ (o ametiela a natunalitatiloru)“ —

Mai incolo portarea opusetiunei e ultracentrali-stica; cáci corifeii ei se pronunsiara asemenea de repetite ori in parlamentu in contr'a autonomiei tieriloru, si dovedira in fapta, cu deosebire in sessiunea trecuta, candu se incinse disput'a intre ei si ardeleni (Groisz si Alduleanu) pentru au-tonomia, — ca de aru aterná lucrulu dela ei, aru sorbí in-tr'o lingura de apa, aru reduce la nula tóta autonómia tieri-loru nóstre.

Portarea opusetiunei mai departe e dualistica; celu ce se mai indoiesce astadi despre adevérulu acést'a, iee-si ostenéla a mai citi odata vorbirile corifeiloru eii, d. e. a lui Kaisersfeld dela desbaterile din sessiunea presinte asupr'a a-dresei, si se va convinge. —

Nesuntia a opusetiunei in directiunea acést'a arata tot-odata si inconsecuinti'a eii in actiunile sale; cáci, pecandu aceea pâna la sessiunea de fatia a senatului imp. celu putinu la audiulu lumci, strigá in gur'a mare in contr'a teo-riei continuitatei de dreptu (Rechtscontität), si pledá, in parlamentu si díuare, pentru a dou'a teoria contraria celei d'antâiu, adeca a perderei de dreptu (Rechts-Verwirkung): i vediuramu cu ochii cum se abatura la adresa dela cararea loru cea de mai nainte, si cumu atunci se intre-ceau a imputá ministrului Schmerling aceea, ce ei insii defen-dau mai nainte.

De altmintrea inconsecuinti'a acést'a, precump si u-r'a asupr'a acelor'a, cari n'au norocirea a fi de convingerea dloru, se póte cunošce destulu de bine si din portarea acelo-r'a la desbaterea asupr'a proiectului de lege pentru imputina-rea contributiuniloru personale in Ardealu, precum si din por-tarea acelor'a in comitetulu finantialu la pertractarea bugetu-lui cancellariei transsilvane, candu argumintele referintelui Alduleanu cele logice si sanetóse nu potura avé nici unu e-fectu, fatia cu sofisteriele loru pline de rancóre, prin care is-butira a sterge aceea, ce propusese regimulu pentru Ardélu, pentrucá apoi a dóu'a di sa concéda pentru alte tieri, Silesi'a, Carinti'a etc. aceea, ce nu propusese regimulu.

Astfelu standu lucrurile, sa nu se mire dar opusetiunea din parlamentu, déca reprezentantii tieriloru autonóme, pré lânga tóte insusirile cele eminente ale unor'a dintre corifeii ei, pe care de altmintrea nime nu li le denéga, — nu se potu dá orbesce in partea ei, nepotendu-se nici intr'unu tipu uní cu politic'a ce o observá ea pâna acum. Cu totulu diferite suntu interesele tieriloru autonóme de aceea, pe care le a-pera opusetiunea; dar nici ca va ajunge acést'a la vre-unu resultatu salutaru, pâna nu va respectá interesele ce-le adevérate ale popóreloru si tieriloru singuraticé. —

Multu s'a ocupatu in dilele acestea foile publice cu propagarea si desbaterea unei in voiri facute istre Deák si partid'al lui de o parte si mai multe notabili-táti croatice, intre eari si Cancelarulu aulicu Mazu-ranic, de alta parte. Acum atátu unii, cátu si altii de-mintiescu in publicu acestu programu.

Varietáti si noutáti de di.

Renunitulu literatu magiaru Baronulu Nicolau Iozsika a reposatu in dilele acestea la Dres'd'a in etate de 69 ani. —

(Unu daru de boteluz.) Principele serbescu Michailu a daruitu finitiei sele, princesei Zor'a din Montenegro, o papusia cumperata la Londr'a cu 4000#.—

(Bigotismu.) Cătu e de grósa cėti'a in lucrurile religiunei si'n dilele nóstre cele luminate, se vede intre altele si de acolo, ce locuitorii din Trier (Germani'a prussa) staruiescu pelânga noulu loru Episcopu Dr. Pellram, cá sa espuna sântulu vestmentu (heiliger Rock) alu lui Christosu (?), ce se afla acolo, spre folosulu sufletescu si materialu (ni se pare mai cu séma cestu din urma) alu cetatieniloru. — Vrendu nevrendu ne aducemu aminte aci de Dimitriu argintariulu din Faptele Apostoliloru si de: Mare este Diann'a Efeseniloru!

Linia ferata dela Simeri'a la Petrosieni, despre carea orbiseramu ceva mai nainte, iara ocupa atentia publica. „Wiener Ztg.“ spune, ca ministeriulu de comerciulu a datu întreprindiatorulu englesescu Eduard Pickering concessiunea pe 6 luni, pentru de a face studiele tehnice in privinti'a acelei linie laterale, carea dela statjunea principala Simeri'a aru merge pe Streiu in susu si pe la Hatiegu la straturile cele mari de carbuni din valea Jiului. Poporul nostru din acestu tinutu atatu de binecuvantatu de Ddieu i s'aru deschide prin acést'a unu venitoriu nou; cum se va sei elu óre folosi de densulu? —

Armat'a englesca (de uscatu) consta pe anulu acesta cu totul din 212,568 feciori si pentru sustinerea eei e preliminata sum'a de 14,348,00 p nti sterling (1 p. st. cam 10 f. v. a.) Marin'a englesca numerá in 1 Februaru 1865.540 nái cu vaporu si cu pense.—

Principatele române unite.

In legatura cu cele impartasite inprivinti'a noului ministeriu comunicámu dupa „Reform'a“ urmatórele:

Siedinti'a Senatulu, din 29 Ianuariu a fostu insemnata prin comunicatiunea ce i s'a facutu despre messagiulu domnescu, prin care i se face cunoscuta formarea noului Ministeriu. D. Presiedinte, gasindu de cuviintia de a esprima principii politici ai noului Ministeriu, i facu cunoscuti in acesti termini:

„Conventiunea complectata prin plebiscitulu din 2 Maiu si statutu, eata principii administratiunei nóstre, pe catu timpu ne vomu bucurá de increderea M. Sele.

Dupa acést'a declaratiune asiá de leala si caracteristica, D. Presiedinte alu consiliulu de ministrii, urméza astfelu:

„Onorabili Senatori! Eu credu, ca cea d'antáiu datorie a unu Governu nou, candu se infatisiéza inaintea potrei legiuitoare, este de a-si face confessiunea s'a politica. Ei bine! onorabili Senatori, confessiunea nóstra este prea simpla, pentru cuventulu ca este prea legitima. Astfelu principiile religiunei nóstre politice suntu: Conventiunea, complectata prin plebiscitulu dela 2 Maiu, si prin Statutulu Adicionalu. Eata, onorabili Senatori, principiile cele mari, ce vom cáutá a pune in lucrare in administratiunea noastra, pe cátu Mari'a Sea, ne va dá inalt'a Sea in credere.

Dar, onorabili Senatori, intielegeti prea bine, ca principiile, legile, fára aplicatiune, remánu intr'o societate numai o litera mórtá. Ce ni-aru folosi institutiunile cele mai bune, ce ne aru folosi cele mai frumóse promissiuni ale legiuitorulu celui mai inaltu, déca acei cari suntu chiamati a le aplicá, nu voru depune tóta activitatea, tóta staruinti'a spre ale dá, cá sa dicu asiá, unu corpu, o esistintia reala in societate? Legea scrisa, Dloru, este o idee, legea aplicata este ideea incarnata, déca-mi permiteti acést'a espressiune. Eata, onorabili Senatori, a dóu'a missiune mare, cu care Inaltímea Sea Domnitorulu a binevoitu a ne idsarciná.

Dar in fine, o missiune asiá de mare pentru noi, aru fi óre cu potintia sa o indeplimim, déca ne-amu pune intr'o stare de isolare? N'aru fi bine, Dloru, n'aru fi dreptu, cá tóti fii natíunei sa se adune pelânga Mari'a Sea Domnitorulu si sa pue mân'a la acestu mare edificiu nationalu ce elu ni-a creatu? Dá, Dloru, neapertu. Ei bine, un'a din sentintiele nóstre politice de capetenia este de a aduce pacea si infratirea intre tóte treptele societáti.“ (Aplause).

Prospectu politicu.

Pacea universalá, de-si nu proclamata, dar celu putínu promisa in cuventulu de tronulu alu lui Napoleonu, este unu daru, cáru'i'a ómenii cei mai practici, negociatorimea, nu i se incedu multu. E de nsemnatu, ca mai totdeodata cu probateri clamarea acestei páci in parlamentulu englesescu decursera desinfocate asupr'a unei ciocniri serióse, posibile cátu de curendu, a Engliterei cu staturile unite ale Americi de medianópte, si ca chiaru si burs'a parisiána credi mai multu parlamentulu englesescu décátu cuvintelor lui Napoleonu, cáci harthiele messicane d. e. indata ce se audi despre desbaterile din Londr'a, incepusera a scadé,— va sa dica, nu semnu de pace.—

Comitetulu pentru compunerea adresei la cuventulu de tronulu francesu s'a constituitu; se crede, ca onórea de a o conceptá iar va cadé asupr'a lui Granier din Cassagnac. Bugetulu Franciei pe an. 1866. arata veniturile cu 1,702,366,836 franci,

spesele cu 1,700,755,015 franci, va sa dica prisosintia de 1,611,822 fr. —

Opulu lui Napoleonu despre viéti'a lui I. Cesaru au inceputu a esi de sub tipariu; noi comunicámu mai susu precuventarea, din carea se póte concheiá de ajunsu la valórea cea deosebita a acestui opu. Dejudecarea lui in Press'a européna preste totu se pare a nu fi tocmai favorabila; cáci mai toti vedu in viéti'a lui Cesar zugravita viéti'a Napoleonisiloru cu tó e planurile si aspiratiunile eei.

Imperatulu a priimitu dela Maximilianu Imperatulu Mexiculu ordinulu vulturelui mexicanu, creatu de cestu din urma acum de curendu. Afara de Napoleonu au mai priimitu acestu ordinu suveranii Austriei, Italiei, Belgiulu si Svediei.

Regele Victoru Emmanuilu a sositu in 23/11 Februaru la Turinu, unde a fostu priimitu cu acclamatiuni vii de printii casei regesci, ministri, municipalitate si gard'a nationala (dar de poporu?)

Camerele italiene se ocupa seriosu cu reductiunea clerulu. — Garibaldi sa fia respunsu amiciloru sei din Engliter'a, ca 'n anulu acest'a nu-i e cu potintia a le face cercetarea promisa.

Prussi'a a respunsu la notel Austriei prin o nota predata la Vienn'a in 25 Februaru, in care nu se pretinde nici mai multa nici mai putínu, décátu anectarea cu 'ncetulu a ducateloru. Corespondintie din Parisu arata, ca Franci'a incepe a se impreteni cu ide'a Prussiei, numai aru dori, cá anectarea sa se faca in urm'a unu votu universalu alu poporulu ducateloru. Cum va sustá in astfelu de impregiurári amici'a intre Austri'a si Prussi'a, nu potemu sci; Austri'a, precum e cunoscutu, ceruse instituirea provisoria a ducelui Fridericu de Augustenburg.

Fóia oficiósa prussésca „Provincial-Correspondenz“ dice despre pretensiunile Prussiei fatia cu ducatele Schleswig—Holstein, ca armat'a si marin'a loru sa se unéscá si sa se contopéscá cu cea prussa, ca Prussi'a sa faca unu portu pentru marin'a de resbelu in Kiel, ca sa si póta locá armat'a unde aru vedé ca e de lipsa in totu teritoriulu ducateloru, ca sa intre ducatele in bund-ulu nemtiescu, ca drumurile loru sa se aduca in legatura cu ale Prussiei etc.,— carea pe scurtu va sa dica: domnirea ducateloru in fapte, de si nu dupa nume.

Din Elveti'a se serie, ca fostulu dictatoru polonu Marianu Laugiewicz, scapatu din internatulu austriacu, se afla pe drumu spre Elveti'a, unde in dilele din urma au sositu preste 100 emigranti poloni, mai cu séma din Austri'a. —

Mai nou. Tocmai pecandu incheiamu ne sosi trist'a novela, ca D. Ioann Marcu, candidatu de preotia si ascultatoriu de drepturi in anulu alu III. la academi'a c. r. din Sabiiu si administratoriu provisoriu alu tipografiei archidiece-sane dupa o bóla indelungata a reposatu in 23 Februaru 1865 st. v. in cas'a parintiloru sei, in satulu invecinatu Poplac'a.

Despre dotarea preotimei serbesci aflámu in fóia oficiósa „Wiener Ztg.“ ca in privinti'a a celeia s'a formatu clase in lefi de 1000, 800, 700, 600, 500, 400, f. v. a. Protopopii afara de acestea mai priimescu câte 3% din lefile preotimei cercuriloru, si totdeodata li se da câte unu capelanu. —

Nr. 7—2

EDICTU.

Prin care Mari'a F. Mandruti'a legiuit'a sot'i'a lui Christea Proc'a, ambi din Rasnovu, carea de mai multu tempu a parasitu cu necredintia pre legiuitulu seu barbatu, se provóca, in terminu de unu anu dela datulu presinte, a se infatisiá cu atát'a mai sicuru inaintea subscrisulu Scaunu Protopopescu, cáci la din contra, si fára de ea, se va decide procesulu matrimonialu, asupr'a i urditu, in sensulu SS. Canóne bisericesci.

Dela scaunulu protopopescu greco-orientalu alu Branului. Zernesci in 3 Ianuariu 1865. I. Metianu m. p. Protopopu.

Burs'a din Vienn'a 24 Febr. (8 Martie) 1865.

Metalicele 5%	71 80	Actiile de creditu	183 20
Imprumutulu nat. 5%	78 70	Argintulu	110 50
Actiile de banca	800	Galbinulu	5 32.

Corespondintia. Anonimulu din Beiusiu: Corespondintia privitoare la starea cea rea a gimnasiulu o vomu priimi numai atunci, déca form'a eei cea ironica si sarcastica se va schimbá in forma de corespondintia seriósa si déca vei avé bunatate a ne spune, cine esti? — N. B. iu B. Nu seracii, ci bravii granicieri romani! — **La multi.** Espeditiunea se face de aici regulatu; caus'a intardiarei si neprimirei nu póte sa fia alt'a décátu umblarea cea rea a postelor din caus'a zapezei, priu carea patimim si noi. —

Eratele din nr. trecutu: la revista inter. s. 29, trantésca de a se citi: tintésca; la Pest'a pag. 58 col. 2, o filomela desceptandu-se, a se citi: o filomela desfatandu-se etc.